

ЕНЕРГЕТИЧНИЙ РИТЕЙЛ В УКРАЇНІ: ТРЕНДИ, ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

*Ю. В. Захарченко, к. пед. н., доцент, НТУ «Дніпровська політехніка»,
Zakharchenko.yu.v@ntu.one, orcid.org/0000-0002-4465-9056,
Н. В. Шинкаренко, к. е. н., доцент, НТУ «Дніпровська політехніка»,
shynkarenko.n.v@ntu.one, orcid.org/0000-0001-7519-336X*

Методологія дослідження. Результати отримані за рахунок застосування таких загальнонаукових та спеціальних методів наукового пізнання, як: наукова абстракція – при розкритті сутності енергетичного ритейлу; групування – при здійсненні типології енергетичного ритейлу; факторний аналіз – при виокремленні чинників зростання українського ринку енергетичних ресурсів; SWOT-аналіз – при оцінюванні поточного стану енергетичного ритейлу та виокремленні перспективних напрямків його розвитку.

Результати. Розглянуто сутність енергетичного ритейлу. Встановлено, що енергетичний ритейл в Україні переживає період значних трансформацій. Виявлено фактори, що впливають на енергетичний ритейл, серед яких найбільш впливовими визнано війну та енергетичну кризу, децентралізацію енергосистем, зростання частки відновлюваних джерел енергії, цифровізацію. Здійснено аналіз сучасного стану енергетичного ритейлу в Україні. Сформульовано перспективні напрямки його розвитку, а саме: розширення товарного асортименту, індивідуальні маркетингові рішення, розвиток енергосервісних та фінансових послуг, інтеграція з цифровими технологіями та співпраця з енергетичними компаніями. Проведено аналіз сильних та слабких сторін, а також можливостей та загроз реалізації перспективних напрямків розвитку енергетичного ритейлу в Україні.

Новизна. У процесі дослідження визначено сутність енергетичного ритейлу як галузі діяльності, пов'язаної з продажем енергоресурсів та пов'язаних з ними послуг кінцевим споживачам. Виокремлено фактори зростання українського ринку енергетичних ресурсів та виявлено виклики, які створюють загрози для його успішного функціонування.

Практична значущість. Результати дослідження є корисними для підприємств, що функціонують в енергетичному секторі національної економіки і здійснюють продаж енергоресурсів кінцевим споживачам. Виокремлені авторами статті напрями розвитку енергетичного ритейлу в Україні можуть стати орієнтирами для формування ефективних стратегій енергетичних компаній.

Ключові слова: маркетинг, енергетичний ритейл, ринок електроенергії, децентралізація, енергетична безпека, відновлювальні джерела енергії, зелена енергетика, енергоефективність, енергетичні кооперативи, SWOT-аналіз.

Постановка проблеми. Розвиток енергетичного ритейлу в Україні є надзвичайно актуальним питанням у контексті глобальних змін в енергетичному секторі, переходу до «зеленої» енергетики та зростання енергетичної незалежності. Змінюються моделі споживання енергії, з'являються нові техно-

логії, а споживачі стають більш свідомими та вимогливими. [1; 2, с.163]. Все це створює нові можливості та виклики для учасників енергетичного ринку.

Енергетичний ритейл – це галузь діяльності, пов'язана з продажем кінцевим

споживачам (домогосподарствам, підприємствам) енергоресурсів (електрична енергія, природний газ тощо) та пов'язаних з ними послуг. Необхідно підкреслити, що це динамічна галузь, яка постійно розвивається та адаптується до нових технологій та потреб споживачів. Існує кілька типів енергетичного ритейлу, кожен з яких має свої особливості та пропонує різні товари та послуги. До таких типів можна віднести:

– традиційний енергетичний ритейл, при якому споживачі купують електричну енергію, природний газ у енергетичних компаній, що відповідають за виробництво, передачу та розподіл енергії;

– альтернативний енергетичний ритейл орієнтований на закупівлю енергії на оптовому ринку та продаж її кінцевим споживачам за більш конкурентними цінами та з пропозицією додаткових послуг, таких як фіксовані тарифи, індивідуальні плани споживання або «зелену» енергію»;

– енергетичні кооперативи де об'єднуються споживачі, які спільно виробляють, споживають та продають енергію, використовуючи, як правило, відновлювальні джерела енергії та прагнучи до енергетичної незалежності;

– провайдери енергоефективних рішень, що пропонують комплексні рішення для підвищення енергоефективності будівель та споруд, в т.ч. проводять енергоаудит та надають консультації щодо оптимізації споживання енергії;

– агрегатори попиту об'єднують велику кількість споживачів для участі в ринках додаткових послуг, таких як регулювання споживання, балансування системи та забезпечення резерву потужності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Європейські науковці досліджують широкий спектр питань, пов'язаних з енергетичним ритейлом, розробляючи нові теоретичні моделі та практичні рішення [3]. Вітчизняні науковці насамперед приділяють увагу загальним питанням маркетингу ринку електроенергії [4; 5] розвитку мережевої торгівлі [6–8]; або окремим типам енергетичного ритейлу [9; 10].

Таким чином, аналіз наукових досліджень щодо розвитку енергетичного ритейлу в Україні вимагає подальших наукових дос-

ліджень та обґрунтувань для адаптації закордонного досвіду в українських реаліях.

Формулювання мети статті. Метою дослідження є всебічний аналіз сучасного стану енергетичного ритейлу в Україні, виявлення основних тенденцій його розвитку. Для досягнення мети необхідно вирішити наступні завдання: охарактеризувати сучасний стан енергетичного ритейлу в Україні, проаналізувати перспективні напрямки розвитку, оцінити потенціал, виявити їх сильні та слабкі сторони, а також визначити потенціал розвитку.

Виклад основного матеріалу дослідження. Енергетичний ритейл в Україні переживає період значних трансформацій, зумовлених низкою факторів (рис. 1).

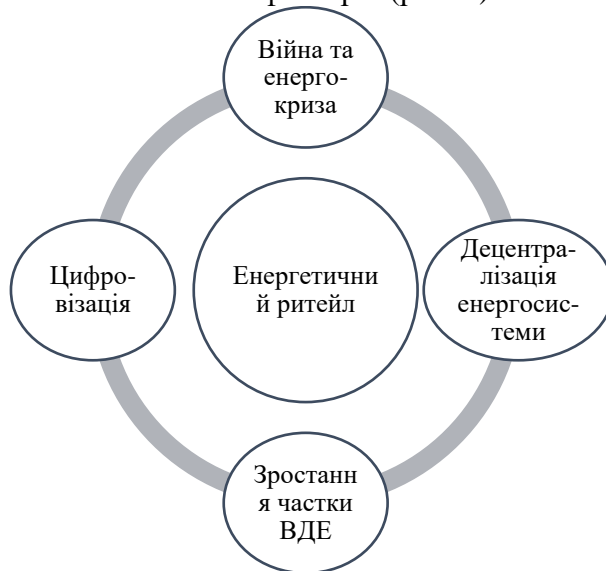

Рис. 1 Фактори, що впливають на енергетичний ритейл

По-перше, це війна та енергетична криза. Російська агресія призвела до руйнування значної частини енергетичної інфраструктури України. Станом на 31.12.2024 року за офіційними даними Міністерства енергетики України втрати української енергосистеми з початку вторгнення досягли близько 10 ГВт генеруючої потужності [11], що спричинило енергетичну кризу та потребу в швидкій відбудові та модернізації енергосистеми.

По-друге, це децентралізація енергосистеми, яку було анонсовано навесні 2023 року урядом нашої країни як процес, який відкриває перед Україною нові можливості для розвитку енергетики, надаючи

більше автономії та можливостей впливати на процес виробництва та споживання енергії. Важливим є те, що за рахунок децентралізації енергосистеми прискорюється її відновлення, збільшується енергетична безпека, зменшується залежність від централізованих джерел.

Термін «децентралізація енергосистеми» відсутній в українському законодавстві, але, як правило, децентралізація відбувається за рахунок розвитку відновлювальних джерел енергії (далі – ВДЕ), що сприяє більш широкому використанню сонячної, вітрової і інших видів відновлювальної енергії та сприяє розвитку локальних виробництв та послуг, пов'язаних з енергетикою, що надає додаткові можливості громадам, місцевому самоврядуванню, комунальним підприємствам та іншим споживачам встановлювати додаткову генерацію передусім для власних потреб.

По-третє, це зростання частки ВДЕ. Не зважаючи на війну, сектор ВДЕ продовжує розвиватися, проте існують проблеми з інтеграцією великих обсягів «зеленої» енергії в енергосистему.

Крім того, на шляху розвитку ВДЕ є ще низка перешкод. Серед них: втрати потужностей через війну (близько 90 % вітряних та 40 % сонячних електростанцій пошкоджені або окуповані), проблеми перехресного субсидування та не виплати перед виробниками ВДЕ [12]. Для врегулювання зазначених перешкод прийнято Енергетичну стратегію України на період до 2050 року, Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо відновлення та «зеленої» трансформації енергетичної системи України» [13; 14], а пізніше Національний план дій з відновлюваної енергетики на період до 2030 року [15].

В Енергетичній стратегії України на період до 2050 року затверджено цілі розвитку ВДЕ та зазначено індикативні показники майбутнього розвитку відновлюваної енергетики. Серед них – досягнення частки 27 % енергії, виробленої з ВДЕ, до 2030 року у валовому кінцевому споживанні енергії, 70 % енергії з ВДЕ у загальному первинному постачанні енергії до 2050 року та наближення до кліматичної нейтральності до 2060 року [13].

Національний план дій затверджений з урахуванням положення Директиви Європейського Союзу RED III, тримаючи курс на посилення енергетичної незалежності, на декарбонізацію економіки та на виконання взятих Україною міжнародних зобов'язань [15]. Споживачі стають більш свідомими та вимогливими, прагнучи до економії та використання «зеленої» енергії», залишається актуальним завданням також залучення інвестицій в енергетичний сектор, особливо для відновлення інфраструктури та розвитку ВДЕ.

З липня 2024 року запроваджені фінансові механізми розвитку ВДЕ. Наприклад, програми кредитування під 0 % для фізичних осіб для придбання генеруючих установок з ВДЕ, «Доступні кредити 5–7–9», для ОСББ та ЖБК, створення енергоустановок підприємців та бізнесу; «Грін-Дім» Фонду енергоефективності для ОСББ та ЖБК; кредитування для підприємств на суму понад 150 млн. грн.; консультаційна урядова гаряча лінія 15–49 «Струм» [16].

І, нарешті, це цифрова трансформація. Із прийняттям Закону України «Про ринок електричної енергії» роздрібна частина функціонування ринку електроенергії є умовно відокремленою та складається з окремих ринків та бізнес-процесів [2; 17]:

- 1) ринок постачання (продажу) електричної енергії як товару;
- 2) ринок послуг з розподілу (продажу) електричної енергії місцевими або локальними електромережами;
- 3) ринок додаткових послуг.

Енергетичний ринок поступово стає більш конкурентоспроможним, з'являються нові гравці, що пропонують різноманітні тарифи та послуги. На ринку постачання (продажу) електричної енергії діє дві різні категорії постачальників: постачальники універсальних послуг та постачальник, що працюють за вільними цінами. Перша категорія здійснює постачання електричної енергії побутовим та малим непобутовим споживачам, що приєднаний до мереж з довірною потужністю до 50 кВт

Аналітичний центр DiXi Group в рамках проекту USAID – Прозорість Енергетичного Сектору опублікував рейтинг постачальників електроенергії 2021 року. що

тричі очолив бренд YASNO, компанії ТОВ «Дніпровські енергетичні послуги», ТОВ «Донецькі енергетичні послуги», ТОВ «Київські енергетичні послуги» [18]. YASNO – бренд, групи компаній з постачання електроенергії, газу, рішень з енергоефективності та для електромобілів, надають послуги для 3,5 млн українських сімей та юридичних клієнтів у Києві, Дніпропетровській, Донецькій та інших областях України [19].

Впровадження виробничих та адміністративних цифрових технологій відкриває нові можливості для підвищення ефективності енергоспоживання та створення нових послуг. Енергетичною стратегією України на період до 2035 року «Безпека, енергоефективність, конкурентоспроможність» передбачено застосування технологій «розумних мереж» як ефективного механізму розвитку електроенергетичної системи України в сучасних умовах [20]. Активно впроваджуються «розумні» лічильники, системи управління енергоспоживання та інші інноваційні рішення. З березня 2024 р. Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг укладає угоду щодо впровадження рішення для електронного реєстру гарантій походження ВДЕ. З вересня 2024 р. запрацювала бізнес платформа АТ «Оператор ринку» для торгівлі гарантіями походження ВДЕ, з жовтня 2024 р. ТОВ «Українська енергетична біржа провела торги на своїй платформі, у вересні 2024 р. «Гарантований покупець» провів перший пілотний аукціон із розподілу додаткових квот підтримки для СЕС на «Прозоро.Продажі» і вже затверджений план торгів на 2025 р. [20].

Перспективні напрямки розвитку енергетичного ритейлу є доволі обнадійливими. Зростаюча свідомість щодо енергоефективності, децентралізація енергетично системи та підтримка держави сприяють активному розвитку цього сегмента ринку (рис. 2).

Так, розширення товарного асортименту відбувається від звичайних енергозберігаючих лампочок до складних систем «розумний дім». Крім того, пропозиція різноманітного обладнання від провідних виробників теплових насосів, сонячних панелей тощо).

Компанії все частіше пропонують індивідуальні маркетингові рішення, створюють персоналізовані пропозиції для кожного споживача на основі аналізу його споживання та потреб.

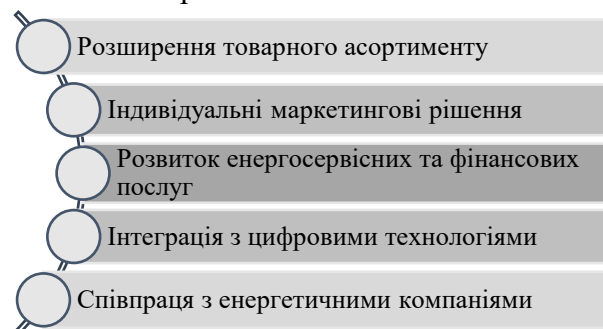

Рис. 2 Перспективні напрямки розвитку енергетичного ритейлу

Не менш перспективним та таким, що відповідає сучасним трендам є розвиток послуг в енергетичному ритейлі через;

– проведення комплексного енергоаудиту житлових та промислових об'єктів з використанням сучасного обладнання,

– супроводження проєктів, укладання договорів на довгострокове обслуговування обладнання,

– розробку персоналізованих планів енергоефективності, що враховують особливості кожного об'єкта,

– дистанційне моделювання енергоспоживання з використанням датчиків та програмного забезпечення для віддаленого контролю за роботою систем та прогнозування економії енергії після впровадження енергоефективних заходів,

– підтвердження якості проведення робіт та відповідності їх до державних стандартів та фінансування,

– пропозицію комплексних рішень «під ключ», що включає в себе доставку, монтаж, підключення та налаштування обладнання,

– гарантійне, післягарантійне обслуговування, проведення технічних оглядів для виявлення та усунення несправностей та забезпечення безперебійної роботи встановленого обладнання,

– надання споживачам можливості придбати обладнання в кредит на вигідних умовах,

– пропонування лізингових програм для підприємств,

– видачу енергетичних сертифікатів, які можна використовувати для отримання кредиту,

– співпрацю з фінансовими установами для розробки спільних програм фінансування.

Інтеграція цифрових технологій в енергетичний ритейл пов'язана з використанням мобільних додатків та Інтернету речей. Цей доволі перспективний напрямок відкриває нові можливості щодо розвитку енергетичного ритейлу.

Мобільні додатки дозволяють споживачам:

а) в реальному часі відстежувати свої витрати на електричну енергію, аналізувати дані та виявляти неефективні зони,

б) дистанційно керувати освітленням, опаленням, кондиціонуванням та іншими приладами,

в) оптимізувати споживання за допомогою певних алгоритмів через вибір запропонованих індивідуальних рекомендацій щодо зниження витрат на енергію.

За допомогою інтернету речей відбувається автоматизація багатьох рутинних операцій, таких як:

а) регулювання температури, включення або виключення освітлення,

б) інтеграція різних систем в єдину платформу для створення комфортного та енергоефективного житла – «розумний дім»,

в) на основі зібраних даних прогнозування майбутнього споживання енергії та оптимізація тарифів.

Завдяки спільним зусиллям можна досягти значних результатів, а з огляду на актуальні тренди та виклики енергетичного сектору можна виділити наступні напрямки співпраці в енергетичному ритейлі (рис. 3).

1. Енергоефективність та зелена енергетика, а саме:

– розвиток спільних проєктів щодо впровадження енергоефективних технологій для промислових підприємств, житлових будинків та інфраструктури;

– співпраця у сфері будівництва сонячних електростанцій, вітрових електростанцій та інших об'єктів відновлювальної енергетики;

– спільні ініціативи з енергетичними компаніями для підвищення енергоефективності в різних секторах економіки.

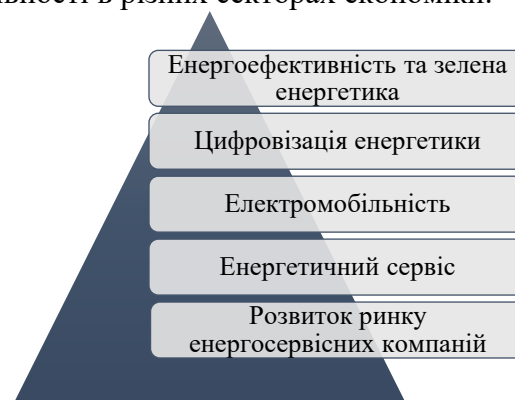

Рис. 3 Напрямки співпраці в енергетичному ритейлі

2. Цифровізація енергетики, що реалізується у вигляді:

– розробки та впровадження систем автоматизації та управління енергозбереженням, створення «розумних мереж», систем управління енергоефективністю підприємств та будинків;

– розробки мобільних додатків та платформ для взаємодії з клієнтами, створення зручних інструментів для споживачів, які дозволяють контролювати своє енергоспоживання, отримувати персоналізовані рекомендації та сплачувати поточні рахунки;

– аналізу даних та прогнозування, спільної розробки алгоритмів для аналізу великих обсягів даних про енергоспоживання та прогнозування майбутніх трендів.

3. Електромобільність у вигляді:

– будівництва зарядних станцій, створення інфраструктури для електромобілів на території підприємств, торгових центрів та інших об'єктів;

– розробки та впровадження систем управління зарядкою, створення програмного забезпечення для оптимізації процесу зарядки електромобілів;

– інтеграції зарядних станцій в енергетичну систему, розробки рішень для управління попитом на електроенергію під час пікових навантажень, пов'язаних із зарядкою електромобілів.

4. Енергетичний сервіс проявляється в:

– проведенні енергетичного аудиту підприємств та будівель для виявлення потенціалу з метою енергозбереження;

– наданні консультацій з питань енергоефективності та ВДЕ;

– управлінні енергетичними проєктами, повному циклі управління проєктами з підвищення енергоефективності та переходу на ВДЕ.

5. Розвиток ринку енергосервісних компаній, в т.ч. за рахунок:

– створення спільних підприємств з енергетичними компаніями для надання енергосервісних послуг;

– фінансування енергоефективних проєктів, залучення інвестицій для фінансування енергоефективних проєктів;

– розробка нових фінансових інструментів, створення механізмів фінансування, таких як енергетичні сертифікати, які дозволяють залучати приватні інвестиції в енергоефективність.

Перевагами співпраці може бути: доступ до нових технологій і ринків, спільне використання ресурсів та експертизи, підвищення конкурентоспроможності та сприяння цілей сталого розвитку.

Таблиця 1

SWOT-аналіз перспективних напрямків розвитку енергетичного ритейлу

Перспективні напрямки розвитку	Сильні сторони	Слабкі сторони
Розширення товарного асортименту	Збільшення прибутковості залучення нових клієнтів Підвищення лояльності споживачів	Високі інвестиції Складність щодо управління широким асортиментом Ризик зниження якості
Індивідуальні маркетингові рішення	Підвищення ефективності маркетингу Персоналізація пропозицій Збільшення продажів	Високі витрати на технології, маркетингові дослідження та аналітику Ризик витоку даних
Ринок енергосервісних та фінансових послуг	Додаткові джерела надходжень Підвищення доданої вартості Розширення номенклатури послуг	Висока конкуренція Необхідність ліцензій, дозвільних документів Ризик фінансових втрат
Інтеграція з цифровими технологіями	Автоматизація процесів Підвищення ефективності Поліпшення якості обслуговування клієнтів	Високі витрати на IT-інфраструктуру Ризик кібератак
Співпраця з енергетичними компаніями	Доступ до нових споживачів Спільне просування товарів	Залежність від партнерів Можливі конфлікти інтересів
	Можливості	Загрози
Розширення товарного асортименту	Вихід на нові ринки Диверсифікація доходів	Сильна конкуренція Зміна споживчих уподобань
Індивідуальні маркетингові рішення	Посилення лояльності споживачів Створення конкурентної переваги	Зміна законодавства про захист даних Недовіра споживачів до персоналізованої реклами
Ринок енергосервісних та фінансових послуг	Зростання попиту на енергоефективні рішення Розвиток фінансових технологій	Зміни в енергетичному секторі Економічна нестабільність
Інтеграція з цифровими технологіями	Створення нових цифрових товарів Вихід на нові ринки	Швидкий розвиток технологій Швидка втрата інноваційної складової обладнання
Співпраця з енергетичними компаніями	Розширення географії діяльності Створення нових бізнес-моделей	Зміни на енергетичному ринку Конкуренція з боку інших компаній

Пріоритетним же завданням є відновлення пошкодженої інфраструктури та модернізація енергосистеми з урахуванням нових технологій та викликів.

Зближення українського енергетичного ринку з європейським також відкриває нові можливості для інвестицій та торгівлі електроенергією,

Для системної оцінки потенціалу кожного перспективного напрямку розвитку енергетичного ритейлу виявлені їх сильні та слабкі сторони, а також визначені можливості та загрози для подальшого розвитку бізнесу. Детальний аналіз кожного напрямку зведено до таблиці 1.

При виборі перспективного напрямку розвитку енергетичного ритейлу та для досягнення синергетичного ефекту доцільно: поєднувати напрямки розвитку енергетичного ритейлу; постійно шукати нові технології та рішення, які дозволять підвищити ефективність енергетичного бізнесу; стратегічне планування здійснювати, виходячи з потреб та бажань споживачів, тобто обирати клієнтоорієнтованість; співпрацювати з іншими компаніями, щоб розширити можливості та знизити ризики; аналізувати ринок, конкурентів і власну діяльність, щоб здійснювати необхідні та своєчасні коригування, на постійній основі.

Висновки. Таким чином, проведений аналіз сучасного стану енергетичного ритейлу в Україні дозволяє зробити наступні висновки. Виявлено фактори, що впливають на енергетичний ритейл. Серед них: війна та енергокриза, децентралізація енергосистеми, зростання частки ВДЕ та цифровізація.

Енергетичний ритейл в Україні перебуває в стадії активних трансформацій, що зумовлені глобальними трендами, конкуренцією та державною політикою, спрямованою на децентралізацію енергосистеми та розвиток ВДЕ.

Найбільш перспективними напрямками розвитку є розширення товарного асортименту, індивідуальні маркетингові рішення, розвиток енергосервісних та фінансових послуг, інтеграція з цифровими технологіями та співпраця з енергетичними компаніями. Проведено аналіз сильних та слабких сторін, а також можливостей та загроз перспективних напрямків розвитку енергетичного ритейлу в Україні. Український ринок енергетичних ресурсів має значний потенціал для зростання завдяки зростаючому попиту на енергоефективні рішення, розвитку цифрових технологій та підтримки держави. Серед основних викликів можна виділити високу конкуренцію, недостатню інформованість споживачів та нестабільність зако-

нодавства. Для успішного розвитку енергетичного ритейлу необхідно тісно співпрацювати з енергетичними компаніями, державними органами, науковими установами та іншими зацікавленими сторонами.

Напрями подальших досліджень повинні ґрунтуватися на аналізі поведінки споживачів для розуміння їх потреб та очікувань, а також здійснити оцінку їх «енергетичної грамотності». Розуміння «енергетичної грамотності» споживачів дозволить енергетичним компаніям розробити більш ефективні маркетингові стратегії, підвищити лояльність споживачів та сприяти переходу до більш сталого енергоспоживання.

Література

1. The energy transition is a physical transformation in its early stages. What challenges lie ahead? 2024. McKinsey Global Institute. URL: <https://www.mckinsey.com/mgi/our-research/the-hard-stuff-navigating-the-physical-realities-of-the-energy-transition>
2. Куваєва Т.В., Захарченко Ю.В. Вплив концепції маркетингу 4.0 на функціонування конкурентного ринку електроенергії України. *Економічний вісник «Дніпровської політехніки»*. 2022. №2(78). С. 159-170. <https://doi.org/10.33271/ebdut/78.146>
3. How UK energy retailers can rethink strategies as the market reopens. 2023. McKinsey Global Institute. URL: <https://www.mckinsey.com/industries/electric-power-and-natural-gas/our-insights/strategies-to-win-in-uk-energy-retail-as-the-market-reopens>
4. Крикавський Є.В., Косар Н.С., Мороз Л.А. Маркетинг енергозабезпечення. Монографія. Львів: Національний університет «Львівська політехніка». 2001. 196 с.
5. Бурбело М.Й., Бірюков О.О., Мельничук Л.М. Маркетинг енергії. Навч. пос. Вінниця: ВНТУ. 2008. 119 с.
6. Антонюк Я.М., Шиндировський І.М. Тенденції розвитку ритейлу в Україні. *Підприємництво і торгівля*. 2019. № 24. С. 22-30.
7. Миколайчук І.П., Силкіна Ю.О. Сучасні тренди розвитку мережевого ритейлу в Україні. *Економічні науки*. 2019. № 57. С. 39-46.
8. Кучер Л.Ю., Русин-Гриник Р.Р., Парасюк О.В. Сутність і види ритейлу як середовища розвитку е-комерції. *Ефективна економіка*. 2023. № 11.
9. Пантелеймоненко А.О. Енергетичні кооперативи: досвід Німеччини. *Наукові праці Полтавської державної аграрної академії*. 2013. № 1(6). С. 36-45.
10. Кузьміна М. Правове регулювання створення та функціонування енергетичних кооперативів в Україні. *Підприємництво, господарство і право*. 2019. № 7. С. 40-44.

11. Підсумки 2024 року. 2024. Міністерство енергетики України. URL: <https://mev.gov.ua/novyna/pidsumky-2024-roku>
12. Розвиток ВДЕ до 2030 року: цілі ЄС та плани України. 2023. DiXi Group - центр аналітичних досліджень. URL: <https://dixigroup.org/comment/rozvytok-vde-do-2030-roku-czili-yes-ta-plany-ukrayiny/>
13. Про схвалення Енергетичної стратегії України на період до 2050 року: розпорядження Кабінету Міністрів України від 21.04.2023 року № 373-р. Відомості Верховної Ради України. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/373-2023-%D1%80#Text>
14. Про внесення змін до деяких законів України щодо відновлення та «зеленої» трансформації енергетичної системи України: закон України від 30.06.2023 року № 3220-IX; із змін. та доп. від 30.06.2024 р. Відомості Верховної Ради України. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3220-IX#Text>
15. Про затвердження Національного плану дій з відновлюваної енергетики на період до 2030 року та плану заходів з його виконання: розпорядження Кабінету Міністрів України від 13.08.2024 року № 761-р. Відомості Верховної Ради України. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/761-2024-%D1%80#n12>
16. Україна та Європейський зелений курс: річний моніторинговий звіт 2024. URL: <https://rac.org.ua/vstup-do-yes-uk/yevropejskyj-zelenyj-kurs/ukrayina-ta-yevropejskyj-zelenyj-kurs-richnyj-monitoringovyj-zvit-2024/>
17. Про ринок електричної енергії: закон України від 13.04.2017 року № 2019-VIII; із змін. та доп. від 15.11.2024 р. Відомості Верховної Ради України. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2019-19#Text>
18. Рейтинг постачальників електроенергії. 2021. DiXi Group - центр аналітичних досліджень. URL: chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://dixigroup.org/wp-content/uploads/2021/11/ranking_of_electricity_supplier_s_2-2021.pdf
19. Офіційний сайт компанії Yasno. URL: https://www.dp.yasno.com.ua/news/all_news/yasno-appeals-to-budgetary-institutions
20. Про схвалення Концепції впровадження «розумних мереж» в Україні до 2035 року: розпорядження Кабінету Міністрів України від 14.10.2022 року № 908-р.; із змін. та доп. від 03.05.2023 р. Відомості Верховної Ради України. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/908-2022-%D1%80#n13>
21. The energy transition is a physical transformation in its early stages. What challenges lie ahead? (2024). McKinsey Global Institute. [mckinsey.com](https://www.mckinsey.com/mgi/our-research/the-hard-stuff-navigating-the-physical-realities-of-the-energy-transition) Retrieved from <https://www.mckinsey.com/mgi/our-research/the-hard-stuff-navigating-the-physical-realities-of-the-energy-transition>
22. Kuvaieva, T.V., & Zakharchenko, Yu.V. (2022). Vplyv kontseptsii marketynhu 4.0 na funktsionuvannia konkurentnoho rynku elektroenerhii Ukrainy. *Ekonomichnyi visnyk «Dniprovskoi politekhniki»*, 2(78), 159-170. <https://doi.org/10.33271/ebdut/78.146>
23. How UK energy retailers can rethink strategies as the market reopens. (2023). McKinsey Global Institute. [mckinsey.com](https://www.mckinsey.com) Retrieved from <https://www.mckinsey.com/industries/electric-power-and-natural-gas/our-insights/strategies-to-win-in-uk-energy-retail-as-the-market-reopens>
24. Krykavskyi, Ye.V., Kosar, N.S., & Moroz, L.A. (2001). *Marketynh enerhozabezpechennia*. Lviv: Natsionalnyi universytet «Lvivska politekhnika».
25. Burbelo, M.I., Biriukov, O.O., & Melnychuk, L.M. (2008). *Marketynh enerhii*. Vinnytsia: VNTU.
26. Antoniuk, Ya.M., & Shyndyrovskiy, I.M. (2019). Tendentsii rozvytku ryteilu v Ukraini. *Pidpryemnytstvo i torhivlia*, (24), 22-30.
27. Mykolaichuk, I.P., & Sylkina, Yu.O. (2019). Suchasni trendy rozvytku merezhevoho ryteilu v Ukraini. *Ekonomichni nauky*, (57), 39-46.
28. Kucher, L.Iu., Rusyn-Hrynyk, R.R., & Parasiuk, O.V. (2023). Sutnist i vydy ryteilu yak seredovyshcha rozvytku e-komertsii. *Efektivna ekonomika*, (11). <https://doi.org/10.32702/2307-2105.2023.11.20>
29. Panteleimonenko, A.O. (2013). Enerhetychni kooperatyvy: dosvid Nimechchyny. *Naukovi pratsi Poltavskoi derzhavnoi aharnoï akademii*, 1(6), 36-45.
30. Kuzmina, M. (2019). Pravove rehuliuвання stvorennia ta funktsionuvannia enerhetychnykh kooperatyviv v Ukraini. *Pidpryemnytstvo, hospodarstvo i pravo*, (7), 40-44. DOI <https://doi.org/10.32849/2663-5313.2019.7.7>
31. Підсумки 2024 року. (2024). Міністерство енергетики України. mev.gov.ua. Retrieved from <https://mev.gov.ua/novyna/pidsumky-2024-roku>
32. Rozvytok VDE do 2030 roku: tsili YeS ta plany Ukrayiny. (2023). DiXi Group - tsentr analitychnykh doslidzhen. dixigroup.org Retrieved from <https://dixigroup.org/comment/rozvytok-vde-do-2030-roku-czili-yes-ta-plany-ukrayiny>
33. Rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy Pro skhvalennia Enerhetychnoi stratehii Ukrainy na period do 2050 roku vid 21.04.2023 r. № 373-p. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/373-2023-%D1%80#Text>
34. Zakon Ukrainy Pro vnesennia zmin do deiakykh zakoniv Ukrainy shchodo vidnovlennia ta «zelenoi» transformatsii enerhetychnoi systemy Ukrainy vid 30.06.2023 r. № 3220-IX; iz zminamy ta dopovneeniamy. vid. 30.06.2024. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3220-IX#Text>
35. Rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy Pro zatverdzhennia Natsionalnoho planu dii z vidnovliuvanoi enerhetyky na period do 2030 roku ta

References

1. The energy transition is a physical transformation in its early stages. What challenges lie ahead? (2024). McKinsey Global Institute. [mckinsey.com](https://www.mckinsey.com) Retrieved from <https://www.mckinsey.com/mgi/our-research/the-hard-stuff-navigating-the-physical-realities-of-the-energy-transition>

planu zakhodiv z yoho vykonannia. vid 13.08.2024 r. № 761-p. Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/761-2024-%D1%80#n12>

16. Ukraina ta Yevropeyskyi zelenyi kurs: richnyi monitorynhovyi zvit. (2024). rac.org.ua Retrieved from <https://rac.org.ua/vstup-do-yes-uk/yevropejskyj-zelenyj-kurs/ukrayina-ta-yevropejskyj-zelenyj-kurs-richnyj-monitoryngovyj-zvit-2024/>

17. Zakon Ukrainy «Pro rynek elektrychnoi enerhii» vid 13.04.2017 r. № 2019-VIII; iz zmin. ta dop. vid. 19.08.2022. Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy.

Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2019-19#Text>

18. Reitynh postachalnykiv elektroenerhii. (2021). DiXi Group - tsentr analitychnykh doslidzhen.

Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2019-19#Text>

19. Ofitsiinyi sait kompanii Yasno. dp.yasno.com.ua. Retrieved from https://www.dp.yasno.com.ua/news/all_news/yasno-appeals-to-budgetary-institutions.

20. Rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy Pro skhvalennia Kontseptsii vprovadzhennia «rozumnykh merezh» v Ukraini do 2035 roku. vid 14.10.2022 r. № 908-p.; iz zminamy ta dopovnenniamy vid. 03.05.2023. Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/908-2022-%D1%80#n13>

ENERGY RETAIL IN UKRAINE: TRENDS, CHALLENGES AND PROSPECTS OF DEVELOPMENT

Yu. V. Zakharchenko, Ph. D (Pedagogy), Associate Professor, N. V. Shynkarenko, Ph. D (Econ.), Associate Professor, Dnipro University of Technology

Methods. The results were obtained with the application of general scientific and specific methods of scientific knowledge as: scientific abstraction – when disclosing the essence of energy retail; grouping – when implementing the typology of energy retail; factor analysis – when allocating factors of growth of the Ukrainian market of energy resources; SWOT analysis – when assessing the current state of energy retail and identifying promising directions for its development.

Results. The essence of energy retail is considered. It has been established that energy retail in Ukraine is going through a period of significant transformations. The factors affecting energy retail have been identified, among which the most influential are war and the energy crisis, decentralization of energy systems, growth of the share of renewable energy sources, digitalization. The analysis of the current state of energy retail in Ukraine is carried out. It formulates perspective directions of its development, namely: expansion of product range, individual marketing solutions, development of energy service and financial services, integration with digital technologies and cooperation with energy companies. The analysis of strengths and weaknesses, as well as opportunities and threats to the implementation of promising directions of development of energy retail in Ukraine is carried out.

Novelty. In the process of research, the essence of energy retail is determined as a field of activity related to the sale of energy resources and related services to end consumers. The growth factors of the Ukrainian market of energy resources are singled out and the challenges that pose threats to its successful functioning are identified.

Practical value. The results of the study are useful for enterprises operating in the energy sector of the national economy and selling energy resources to end consumers. The directions of development of energy retail in Ukraine identified by the authors of the article can become guidelines for the formation of effective strategies of energy companies.

Keywords: marketing, energy retail, electricity market, decentralization, energy security, renewable energy sources, green energy, energy efficiency, energy cooperatives, SWOT analysis.

Надійшла до редакції 02.12.24 р.